

الگوی تعامل پلیس و رسانه‌های ارتباط جمعی در پیشگیری از وقوع جرم و نقش آن در احساس امنیت

اسماعیل کرم زاده^۱

سهراب عرفانی^۲

تاریخ دریافت: ۱۳۹۵/۹/۲۰

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۶/۰۲/۲۲

چکیده:

در رسانه‌های گروهی یکی از عوامل مهم ایجاد احساس امنیت در جامعه می‌باشند که در این خصوص لازم است که تعامل مناسبی میان پلیس و رسانه صورت پذیرد. با توجه به ماهیت اجتماعی پلیس و رویکرد نیروی انتظامی به سمت پلیس جامعه‌محور و همچنین تأکید مقام معظم رهبری در خصوص تعامل مناسب با اقشار مردم، پلیس بیش از هر سازمان نظامی و امنیتی نیازمند جلب آرای عمومی و تعامل مناسب با وسایل ارتباط جمعی می‌باشد. این تحقیق باهدف ارائه الگوی مناسب برای تعامل پلیس و رسانه‌ها برای پیشگیری از وقوع جرم و شناخت مؤلفه‌ها شاخص‌های آن انجام شده است.

روش تحقیق در این مقاله موردی - زمینه‌ای با رویکرد همبستگی است. در این تحقیق برای جمع‌آوری اطلاعات از روش‌های اسنادی (فیش‌برداری به صورت توصیفی)، پیمایشی با استفاده از پرسشنامه و مصاحبه با خبرگان استفاده شده است. در این تحقیق نمونه‌گیری به صورت احتمالی صورت پذیرفته است. جامعه آماری تعداد ۳۰۰ نفر و حجم نمونه از طریق فرمول کوکران برابر ۱۸۳ نفر می‌باشد.

نتیجه تحقیق نشان می‌دهد مهم‌ترین شاخص‌های تعامل پلیس و رسانه‌ها، اطلاع‌رسانی و افزایش آگاهی‌های عمومی، برنامه‌سازی، افزایش مشارکت عمومی، شناساندن جرائم و مجازات‌های آن و دشوار ساختن ارتکاب جرم می‌باشد که الگوی تعامل پلیس و رسانه برابر نتایج به دست آمده ناشی از میزان رابطه همبستگی میان این شاخص‌ها به دست آمده است که در نهایت شاخص‌های به دست آمده در این تحقیق ضمن پیشگیری از وقوع جرم، موجب افزایش احساس امنیت در جامعه می‌گردد.

کلیدواژه‌ها: رسانه‌های ارتباط جمعی، پلیس، پیشگیری از جرم، الگو، احساس امنیت

^۱ عضو هیات علمی دانشگاه علوم انتظامی و دانشجوی دکتری امنیت دانشگاه عالی دفاع ملی

^۲ دانشجوی دکتری امنیت ملی دانشگاه عالی دفاع ملی

مقدمه: ترویج فرهنگ پیشگیری از جرم، مشارکت عمومی را می‌طلبد و رسانه‌ها در این امر نقش مهم و اساسی را ایفا می‌نمایند. یکی از کارکردهای اساسی رسانه‌ها اطلاع‌رسانی از وقایع مهمی است که در محیط اجتماعی واقع می‌شود. سه ویژگی مهم فرازمانی، فرامکانی و سرعت فوق‌العاده از خصیصه‌های مهم وسایل ارتباط جمعی است. امروزه تمام ابعاد زندگی فردی و اجتماعی انسان‌ها در رسانه‌ها رسوخ کرده و از خصوصی‌ترین رفتار انسان تا بزرگ‌ترین تغییرات نهادهای اجتماعی و ساختارهای فرهنگی و سیاسی از طریق رسانه‌ها ارائه می‌گردد. و بر این اساس یکی از وظایف و کارکردهای مهم رسانه‌ها، آگاه‌سازی، اطلاع‌رسانی صحیح عمومی است. از یک سو اطلاع‌رسانی در خصوص وقوع جرائم و انحرافات اجتماعی و کیفیت وقوع و ابعاد و راه‌های لغزش افراد به‌سوی کجروی و هنجارشکنی و در سوی دیگر ایجاد نفرت و بیزاری در جامعه از وقوع انحرافات و جرائم اجتماعی از مهم‌ترین وظایف رسانه‌های جمعی می‌باشد.

کارگزاران وسایل ارتباط جمعی می‌بایست با حساسیت ویژه‌ای از ارزش‌های عام و هنجارهای نهادینه شده اجتماعی پاسداری نمایند و برای تحقق عینی آن با پلیس به‌عنوان متولی حفظ نظم و امنیت و ارزش‌های جامعه هماهنگی و همکاری لازم را داشته باشند و در این راه از همه امکانات خود برای حفظ کرامت انسانی استفاده نمایند.

نوع تعامل پلیس و رسانه‌های ارتباط جمعی می‌بایست به سمتی باشد که با لحاظ قرار دادن ارزش‌ها و باورهای انسانی و اسلامی جامعه با همکاری یکدیگر نسبت به ایجاد امنیت در جامعه اهتمام بورزند به‌نحوی که چنانچه این تعامل در راستای افزایش احساس امنیت و ترغیب شهروندان به سمت همکاری با پلیس برای پیشگیری از وقوع جرم باشد، عرصه بر مجرمین تنگ‌تر شده و فضا و نگاه جامعه بر اساس مشارکت در ایجاد امنیت شکل می‌گیرد اما اگر الگوی تعامل در راستای واگرایی باشد و رسانه‌های ارتباط جمعی هم‌راستا با حساسیت‌های پیشگیری از جرم نباشند و یا به‌جای این که مشارکت مردمی را برای پیشگیری از جرم جلب نمایند به سمت بحران‌نمایی و ایجاد تشویش پیش روند مسلماً پلیس به‌تنهایی نمی‌تواند حس امنیت و اعتماد را به جامعه تزریق نماید. در خصوص پیشگیری از وقوع جرم، پلیس جامعه‌محور می‌تواند با یاری وسایل ارتباط جمعی فرهنگ عمومی جامعه را ارتقا بخشیده و تمایل به جرم را کاهش داده و ضمن اینکه نسبت به هوشیاری و آگاهی‌آماج‌ها در جامعه تلاش نمایند. در این مقاله به ارائه الگوی تعامل سازنده پلیس و رسانه‌های ارتباط جمعی به‌منظور پیشگیری از وقوع جرم در جامعه می‌پردازیم.

+ الگوی تعامل پلیس و رسانه‌های ارتباط جمعی در پیشگیری از وقوع جرم و نقش آن در احساس امنیت..... ♦ ۸۳

بیان مسئله: در دهه اخیر نیروی انتظامی تلاش نموده است با انتخاب رویکرد جامعه‌محوری به بازسازی ساختارها و روش‌های اجرایی در مأموریت‌های محوله و روی آوردن به روش‌های نرم‌افزاری در تأمین امنیت از ظرفیت‌ها و سرمایه‌های بالقوه اجتماعی در تولید، حفظ و ارتقاء نظم و امنیت شهروندان بهره بگیرد. این از آن‌روست که امنیت حاصل تولید نهادها، سازمان‌ها و تشکل‌های غیردولتی، بخش خصوصی و مردم است و یکی از نهادهای اجتماعی که تأثیر قابل ملاحظه‌ای بر امنیت جامعه دارد، رسانه‌های ارتباط جمعی می‌باشد. امروزه، گسترش تکنولوژی ارتباطات رسانه‌های نظیر رادیو، تلویزیون، مطبوعات و رسانه‌های نوین نظیر اینترنت و قابلیت‌های تلفن همراه و غیره. به نظر می‌آید. پلیس کمتر توانسته است که از این ظرفیت بالقوه خصوصاً در عرصه رسانه‌های نوین در زمینه پیشگیری از وقوع جرم استفاده نماید این در حالی است که مجرمان هرچه بیشتر تلاش نموده‌اند از این ظرفیت عظیم اجتماعی و تکنولوژی نوین ارتباطات در عرصه ناامنی‌های اجتماعی استفاده نمایند. علیرغم اقدامات صورت گرفته بین پلیس و رسانه‌ها، اما هنوز الگوی مشخصی که دربرگیرنده شاخص‌ها و محورهای تعامل باشد و برای کلیه رده‌ها ملاک عمل قرار گیرد، تدوین نگردیده است و این پژوهش به دنبال تحقق این نیاز است. لذا در این تحقیق دغدغه اصلی این است که الگوی مناسب برای تعامل پلیس و رسانه‌ها برای پیشگیری از وقوع جرم چیست و مؤلفه‌ها و شاخص‌های آن کدام‌اند؟

اهمیت تحقیق:

- ۱- با ارائه الگوی مناسب می‌توان از ظرفیت‌های بی‌پایان رسانه‌ها در پیشگیری از جرم استفاده بیشتری نمود.
- ۲- اعتماد اجتماعی به پلیس افزایش می‌یابد.
- ۳- کاهش هزینه‌های تأمین امنیت
- ۴- افزایش مشارکت رکن چهارم جامعه (رسانه‌ها) به همکاری با پلیس در پیشگیری از جرم.

ضرورت تحقیق:

- ۱- هم‌راستا نشدن رسانه‌های ارتباط جمعی و پلیس در جلب مشارکت مردم در پیشگیری از جرم
- ۲- ضعف تعیین دقیق مسئولیت‌ها و وظایف ناجا و رسانه‌های ارتباط جمعی در زمینه پیشگیری از جرم
- ۳- کاهش اعتماد و مشارکت مردم در پیشگیری از جرم

اهداف تحقیق:

هدف اصلی

ارائه الگوی تعامل پلیس و رسانه برای پیشگیری از وقوع جرم و نقش آن در احساس امنیت

هدف فرعی:

۱- شناخت مؤلفه ها و شاخص های الگوی تعامل پلیس و رسانه ها برای پیشگیری از وقوع جرم

۲- شناخت وضع موجود تعامل پلیس و رسانه

۳- شناخت وضع مطلوب تعامل پلیس و رسانه

سؤال اصلی تحقیق:

الگوی مناسب برای تعامل پلیس و رسانه ها برای پیشگیری از وقوع جرم چیست؟ و چه نقشی

در احساس امنیت دارد؟

سؤال فرعی:

۱- مؤلفه ها و شاخص های الگوی تعامل پلیس و رسانه ها برای پیشگیری از وقوع جرم کدامند؟

فرضیه اصلی:

بین تعامل پلیس و رسانه های ارتباط جمعی و پیشگیری از وقوع جرم و احساس امنیت رابطه معنی داری وجود دارد.

پیشینه تحقیق: بر اساس بررسی های عمل آمده تحقیقات مشابه در این زمینه عبارت اند از:

- بختیاری، مهدی، (۱۳۹۰)، طی مقاله ای با عنوان "بررسی رابطه مصرف رسانه های ارتباط جمعی و دین داری" با بررسی خوشه ای چند مرحله ای و با استفاده از پرسشنامه و مصاحبه به این نتیجه می رسد که بین رابطه مصرف رسانه های خارجی و دین داری رابطه منفی وجود دارد در حالی که رابطه بین مصرف رسانه های داخلی و دین داری تأیید نشده است.

- روشن دل ارتباطی، ۱۳۹۰، طی مقاله ای با عنوان "تبیین مدل کاربرد رسانه های جمعی برای پیشگیری از ارتکاب جرم" بر اساس نظریه وابستگی مدلی ارائه نموده است که بر اساس این مدل بر تأثیر هدایتگر پلیس در طی مراحل ارسال پیام تأکید نموده است که سبب تأثیرات شناختی، عاطفی و رفتاری روی مخاطب و جامعه گیرنده پیام می گذراد.

- عبدالرحمانی، رضا، ۱۳۹۲، در مقاله ای با عنوان "نقش رسانه ها در امنیت محله ای" پیشنهادانی

♦ الگوی تعامل پلیس و رسانه‌های ارتباط جمعی در پیشگیری از وقوع جرم و نقش آن در احساس امنیت..... ۸۵

برای افزایش امنیت با استفاده از رسانه‌های محلی به کمک ناجا ارائه نموده است که شامل: ۱- تشکیل شورای متشکل از پلیس، رسانه‌ها و نمایندگان مردم محله ۲- اولویت‌بندی پیام‌های ارسالی بر اساس نیاز مردم ۳- انجام فرایند پیش مطالعاتی، ارزیابی و بازخورد گیری

مفاهیم و اصطلاحات:

رسانه^۱:

در لغت به معنی وسیله رسانیدن و در اصطلاح علوم ارتباطات اجتماعی مقصود از رسانه، وسیله رسانیدن پیام از پیام‌دهنده به پیام‌گیرنده است. (فرهنگ عمید)

در دانشنامه علوم اجتماعی، رسانه (رسانه جمعی) بدین گونه تعریف شده است:

رسانه‌های گروهی یک‌نهاد اجتماعی را تشکیل می‌دهند که به تولید و توزیع دانش و در حیطه فراتر از کلمات می‌پردازند و دارای مشخصه‌ای برجسته و بارزی چون استفاده نسبی از فن‌آوری پیشرفته در تولید و پخش پیام‌ها می‌باشند. نظام‌مندی و قواعد اجتماعی موجود در این نهاد و سمت‌وسوی پیام‌ها، مخاطبین گسترده‌ای را در برمی‌گیرد که برای فرستنده پیام مشخص نیست (کوپرز، ۱۹۵۵: ۵۱۱).^۲

در مجموع می‌توان گفت رسانه‌ها مجموعی از انواع مختلف تکنولوژی‌های دیداری و شنیداری باهدف ارتباط می‌باشند.

ارتباط جمعی^۳:

روندی است که طی آن دست‌اندرکاران حرفه‌ای ارتباطات وسیله‌ای ارتباطی را طراحی کردند و از آن برای پخش پیام به صورتی وسیع، گسترده، سریع، پیوسته برای رسیدن به اهداف خاص و مکان معین و مشخص و اعمال نفوذ در مخاطبان انبوه و ناهمگون که به صورتی گزینشی به برنامه‌ها توجه می‌کنند استفاده می‌کنند. (دفلور، ۱۳۸۱: ۵۲)

مبحث اول: پیشگیری

مفهوم شناسی. پیشگیری

-
- 1- media
  - 2- Adam Kuper and Jessica kuper
  - 3- mass

۸۶ فصلنامه امنیت ملی، سال هفتم، شماره بیست و چهارم، تابستان ۱۳۹۶ —————*
هدف اصلی پیشگیری از جرم، جلوگیری از وقوع جرم و کنترل اعمال مجرمانه است. و کنترل اعمال مجرمان، اصلاح و بازداشتن مجرم، حفاظت و حمایت از بزه دیده و جامعه مدنظر است. (گل محمد خامنه، ۱۳۸۴: ۵)

در خصوص پیشگیری از جرم هم از نظر مفهومی و هم از نظر تجربی تاکنون مبانی و تعاریف مختلفی به کار برده شده است. این که هدف از پیشگیری از جرم در واقع همان جلوگیری از عملیات مجرمانه است از واضحات می باشد. اما به چه صورت و از چه طریق پیشگیری از جرم صورت می گیرد، ابعاد مختلفی دارد گاه پیشگیری از جرم ممکن است به اصلاح و بازداشتن مجرمان و یا حفاظت از قربانیان شخصی و جامعه معطوف شده باشد و یا ممکن است استراتژی های پیشگیری از جرم بر ابعاد کاملاً متفاوت پدیده جرم منطبق شده باشد اعم از اینکه آن در متن عمل جرم باشد، انگیزه مجرمانه باشد و یا مشکلات وسایل محیطی و یا قربانی محافظت نشده در معرض خطر باشد. (هیوز، ۱۳۸۰: ۳۳)^۱

اما آنچه که پلیس در حال حاضر انجام می دهد بر مبنای پیشگیری وضعی از وقوع جرم است. پیشگیری وضعی که از آن به پیشگیری پلیسی نیز نام برده می شود مطابق تعریف ریموند گسن، هرگونه فعالیت سیاسی جنایی است که برای تحدید حدود پیش آمدن مجموعه اعمال مجرم ها از راه غیر ممکن ساختن، دشوار ساختن و احتمال وقوع آن را پایین آوردن است بدون این که به کیفر یا جزای آن متوسل شوند (ریموند گسن، ۱۳۷۰: ۱۳۳).

از سوی دیگر کاپلان معتقد است که پیشگیری شامل سه سطح (اول، دوم، سوم) می باشد:

۱- پیشگیری سطح اول: در این سطح هدف آن است تا با بهبود شرایط زندگی افراد، از بزهکاری جلوگیری شود.

۲- پیشگیری سطح دوم: این سطح پیشگیری به دنبال آن است که با به کارگیری تدابیر مناسب زود هنگام از وقوع جرم افرادی که در شرایط بحرانی بسر می برند و احتمال بزهکاری از سوی آن ها وجود دارد، پیشگیری کند.

۳- پیشگیری سطح سوم: سعی دارد با مداخله در بازسازی و اصلاح مجرمان که مرتکب جرم شده و محکوم گردیده اند، از تکرار جرم آن ها پیشگیری کند.

با توجه به آنچه اشاره شد و نظر به بند ۸ ماده ۴ قانون ناجا، به نظر می رسد پلیس با رویکرد

---

¹ - Hiyoz

♦ الگوی تعامل پلیس و رسانه‌های ارتباط جمعی در پیشگیری از وقوع جرم و نقش آن در احساس امنیت..... ♦ ۸۷

جامعه‌محوری در کنار دیگر نهادها و مراکزی که مستقیم و غیرمستقیم در پیشگیری از جرم نقش دارند، قادر است با تکیه بر تدابیری خاص در هر سه سطح، در پیشگیری از جرائم نقش مؤثری ایفا نماید (رجبی پور، ۱۳۸۳ : ۲۱).

مبحث دوم: جرم

مجرم کسی است که مرتکب جرم می‌شود اما تعریف جرم آسان نیست جرم به عملی گویند که وجدان جمعی را جریحه‌دار کند به بیان دیگر هر فعل یا ترک فعلی که نظم، صلح و آرامش اجتماعی را مختل سازد و قانون برای آن مجازاتی تعیین کرده باشد جرم محسوب می‌شود و بالاخره تعریف عملی و حقوقی جرم چنین است: "جرم عملی است که برخلاف یکی از موارد قانون مجازات عمومی هر کشور است و مجرم کسی است که در زمان معین عمل او خلاف مقررات قانونی رسمی کشور باشد" (گلدوزیان، ۱۳۸۸، ص. ۱۶۴)

انواع جرم

جرم عبارت از عملی که قانون را نقض کند و به بیان دیگر هر عملی که دارای دو شرط زیر باشد جرم است:

۱- رفتاری که بیش از حد غیرقابل قبول و مخرب باشد

۲- رفتاری که کنترل آن از طریق احکام غیررسمی به تنهایی دشوار باشد.

انواع جرم را به سادگی می‌توان به چهار دسته گروه‌بندی کرد:

جرم‌های جانی، جرم‌های مالی، جرم‌های بدون قربانی، جرم‌های دولتمندان و قدرتمندان (همان، ۱۶۳)

نسبی بودن جرم

آنچه که جرم نامیده می‌شود تا حد زیادی بستگی به فرهنگ هر جامعه دارد. هیچ رفتاری ذاتاً جرم نیست و فقط زمانی رفتاری جرم نامیده می‌شود که از نظر اجتماعی چنین تعریف شده باشد و تعریف‌ها از زمانی به زمان دیگر و از مکانی به مکان دیگر و از گروهی به گروه دیگر تفاوت بسیار پیدا می‌کند.

دو دیدگاه مهم درباره رفتار مجرمانه:

۱- دیدگاه جامعه‌شناختی: دیدگاه جامعه‌شناختی به ارتباط بین متغیرهای مختلف رفتار مجرمانه مانند: سن، نژاد، جنس، وضعیت اجتماعی و اقتصادی (اهمیت می‌دهد این دیدگاه همچنین بر

۸۸ فصلنامه امنیت ملی، سال هفتم، شماره بیست و چهارم، تابستان ۱۳۹۶ —————*
عواملی که در محیط و رفتار مجرمانه مؤثرند مانند: زمان، مکان، کیفیت وقوع جرم و نوع اسلحه به کار رفته نیز تأکید می‌کند

۲- دیدگاه روان‌شناختی: این دیدگاه به رفتار افراد اینکه رفتار چگونه رخ می‌دهد چطور اجرا می‌شود چگونه تداوم می‌یابد و چگونه اصلاح می‌گردد تکیه می‌کند در دیدگاه روان‌شناختی هم محیط و هم شخصیت فرد که در رفتار مجرمانی و جنائی مؤثر است در نظر گرفته می‌شود و رفتار جنائی همراه با فرایندهای روانی موردبررسی قرار می‌گیرد روانشناسان بیشتر به متغیرهای شخصیت افراد تکیه دارند آن را بهترین عاملی در قضاوت بالینی بشمارد می‌آورند

مبحث دوم: رویکردهای پلیس برای پیشگیری

پلیس تاکنون با دو رویکرد برای پیشگیری از وقوع جرم مواجه بوده است:

۱- رویکرد سنتی:

در این رویکرد از ابتدای تشکیل پلیس به این طریق عمل می‌نمود. بر مبنای حضور فیزیکی پلیس در صحنه، به این معنی که پلیس با حضور فعال در صحنه و جامعه می‌تواند از وقوع جرم جلوگیری نماید در این نوع پیشگیری صرفاً اصول و فنون پلیسی مطرح می‌باشد به نحوی که استفاده از گشت زنی‌های مکرر، مخبر، استقرار در نقاط حساس و ایست بازرسی‌های مکرر پلیس به صورت رسمی با حضور آشکار و پنهان خود می‌تواند از وقوع جرم جلوگیری کند. اگرچه این روش در مواقع اضطراری و در زمان‌های خاص موفق عمل نموده است و اما امروزه با توجه به گسترش جرائم و شگردهای جدید خصوصاً روش‌های نوین ارتکاب جرم که به صورت عدم حضور مجرم در صحنه، همچنین جرائم نوین و سازمان‌یافته و برخی جرائم پنهان نظیر جرائم جنسی و خانوادگی، این رویکرد نمی‌تواند به تنهایی موفق عمل نماید.

۲- رویکرد نوین:

امروزه مقوله جرم و ارتکاب جرم در کنار دیگر معضلات اجتماعی به یکی از منابع ظهور و گسترش «احساس ناامنی» در میان جامعه و مردم تبدیل شده است شدت عمل کیفری و تشدید رفتارها و اقدامات پلیسی سرکوبگرانه برای تعدیل این احساس، نتیجه مطلوبی را به دنبال نداشته است، در حال حاضر کشورهای مختلف جهان به فکر استفاده از ظرفیت‌ها و توانایی‌های جامعه مدنی برای پیشگیری از جرم و احساس ناامنی افتاده‌اند. (میلر و هس، ۱۳۸۳، ص ۳۵)
بدین منظور تلاش می‌گردد که اقشار مختلف مردم و نهادهای اجتماعی را در زمینه فعالیت‌های

پیشگیری از وقوع جرم و از بین بردن زمینه‌های وقوع جرم به یاری بطلبند.

وادار کردن شهروندان به مشارکت در روند پیشگیری از جرم به‌طور انفرادی و جمعی همیشه دشوار بوده است و اما در این راه پلیس جامعه‌محور می‌تواند با همکاری و یاری رسانه‌های جمعی نظر مخاطبین خود را به این طرح جلب نماید. رسانه‌ها می‌توانند از طریق پخش آگهی‌های تبلیغاتی ضد جرم شهروندان را تشویق به ارائه گزارش درباره جرائم نمایند و در واقع حداقل مسئول کشف بخش کوچکی از جرائم کوچک و بزرگ از جمله ریشه‌دارترین آن‌ها می‌باشند (روزنبا، ۱۳۸۱ : ۲۴۴)^۱. فریدمن (۱۳۸۳) از جمله کسانی است که تعریف نسبتاً جامعی از پلیس جامعه‌محور ارائه کرده است: «پلیس جامعه‌محور عبارت است از راهبرد و خط‌مشی باهدف دستیابی به کنترل مؤثر و کارآمد جرائم، کاهش ترس از جنایت، توسعه کیفیت زندگی، گسترش خدمات پلیسی و مشروعیت کار پلیس از طریق تکیه بر نام جامعه که درصدد تغییر شرایط جرم خیز هستند. این امر مستلزم مسئولیت‌پذیری پلیس، مهم شدن فعالیت بیشتر جامعه در فرآیند تصمیم‌گیری و توجه بیشتر به حقوق و آزادی‌های مردم است» (عبدی، ۱۳۸۳: ۱۸).

امروزه رویکرد نوین در پیشگیری از وقوع جرم می‌بایست جایگزین روش‌های سنتی و تک‌بعدی پلیس گردد. ریمون گسن در این خصوص می‌گوید: «اصطلاح پلیس بنا بر سنت مفهوم سرکوبی را در ذهن تداعی می‌کند. اما امروزه به دلیل آموزش‌های جرم‌شناسی و نفوذ اندیشه‌های مربوط به سود بخشی پیشگیری، پلیس مأموریت وسیع‌تری در پیشگیری از تبهکاران علاوه بر مأموریت‌های پیشین خود دارد» (کی‌نیا، ۱۳۷۳ : ۱۰۶).

بنیان‌های نظری

۱- **نظریه فضای قابل دفاع** : نظریه فضای قابل دفاع در آمریکا از دل یک بافت معماری سر بیرون آورد اما تحت تأثیر منتقدین برنامه‌ریزی شهری مانند جین جا کوبز و دانشمندان رفتاری و اجتماعی مانند الیزابت وود، اسکولمو آنجل و رابرت سامر قرار گرفت این نظریه اساساً یک نظریه طراحی است که متأثر از سکونت انسان و تجربه کاربردی است که از قسمت اعظم شیوه معماری روز عدول می‌کند (نیومن، ۱۹۷۲ : ۵۱)^۲

این نظریه از چهاراصل اساسی زیر تشکیل شده است :

^۱- Rozenbam

^۲- Newman

- ۹۰ فصلنامه امنیت ملی، سال هفتم، شماره بیست و چهارم، تابستان ۱۳۹۶
- قلمرو داری: ظرفیت محیط فیزیکی برای خلق مناطق دارای تأثیر قلمرویی تعریف شده است.
  - مراقبت طبیعی: عبارت است از ظرفیت محیط فیزیکی در فراهم آوردن فرصت‌های مراقبتی برای ساکنین و نمایندگان آنها است.
  - تعیین مرز: مشخص کردن تصمیم و تقسیم‌بندی فضاها می‌باشد تا تفاوت بین مکان‌های عمومی و خصوصی مشخص شود.
  - تصویر و محیط اجتماعی و فرهنگی مکان‌ها و ساختمان‌ها.
- ۲- **نظریه فعالیت روزمره**: این نظریه متعلق به کوهن و فلسون است که کارشناسان بر اساس آن بر فعالیت‌های روزمره مجرمان متمرکز می‌شوند. این نظریه عمدتاً بر رویدادهای مجرمانه تأکید دارد و کمتر به وضعیت ذهنی یا پیشینه مجرمین می‌پردازد.
- ۳- **نظریه انتخاب عقلانی**: این نظریه فرض می‌کند که افراد تنها به سوی فعالیت‌های تبهکارانه رانده نمی‌شوند بلکه فعالانه دست به ارتکاب این اعمال می‌زنند (گیدنز، ۱۳۷۸: ۱۶۴).^۱
- ۴- **نظریه تأثیرات رسانه و احساس امنیت**: در مرحله آغازین تصور می‌شد که رسانه‌های ارتباط جمعی دارای اثرگذاری‌های بسیار نیرومندی در احساس امنیت در جامعه دارند. این نظریه در سال‌های میانه دو جنگ جهانی برتری داشت. اصطلاحاتی مانند «نظریه گلوله جادویی» یا «نظریه سوزن تزریق» برای توصیف این مرحله آغازین تأثیرات رسانه‌های ارتباط جمعی به کار می‌رود.
- مرحله دوم زمانی پدیدار شد که در باب تأثیرات نیرومند بر احساس امنیت به تردید افتادند. بسیاری از آنان عباراتی مانند نظریه تأثیرات محدود را به کار گرفتند تا جریان عمده. بنابراین این مرحله را که از پایان جنگ جهانی تا آغاز دهه ۷۰ طول کشید را نام‌گذاری کنند (سورین، ۱۳۸۷: ۳۳۴).^۲
- مرحله سوم شاهد بازگشت به رسانه‌های جمعی پر قدرت بود. «نظریه کاشت» و «نظریه برجسته‌سازی» محصول این دوران است.
- نظریه برجسته‌سازی**: هر چه رسانه‌ها اهمیت بیشتر به رویدادها بدهند، مخاطبان ارزش بیشتر برای آن قائل می‌شوند. عبارت «رسانه‌ها به مردم نمی‌گویند که چه بی‌اندیشند ولی به آنها

¹- Gideons

²- Soreen

♦ الگوی تعامل پلیس و رسانه‌های ارتباط جمعی در پیشگیری از وقوع جرم و نقش آن در احساس امنیت..... ۹۱۵

می‌گویند درباره چه بی‌اندیشند « جوهره این نظریه را به دست می‌دهد (همان : ۳۸۳). مک کوئیز و شاو که در مطالعات مربوط به نظریه برجسته‌سازی پیشگام بودند، پیش‌بینی می‌کنند هنگامی که رسانه‌ها بر رویدادی تأکید دارند سبب می‌شوند مخاطبان آن رویداد را مهم در نظر بگیرند و می‌توانند به‌طور مستقیم بر احساس امنیت جامعه تأثیرگذارند. (الکسیس، تن، ۱۳۸۸ : ۳۱۵) و (بختیاری، ۱۳۹۰ : ۷۰).

مبحث سوم: تعامل پلیس و رسانه در پیشگیری از جرم

رسانه‌ها و برخی افراد تأثیرات قابل توجهی دارند و نقش کاتالیزور در معلم و آموزش‌دهنده را به‌خوبی بازی می‌کنند. از طرف دیگر رسانه‌ها به لحاظ برخورداری از حجم زیاد مخاطب می‌توانند از جهت بسیج منابع برای تحقیق جنایی و کمک به پلیس مورد توجه ویژه قرار گیرند و با تقویت فضای عقلانی و آرامش عاطفی مانع بروز انگیزه‌های جنایی گردند این رسانه‌ها از شیوه‌های زیر می‌توانند در ارتقای دانش حقوقی مردم جامعه مؤثر باشند :

۱- پیشگیری از طریق آموزش همگانی ۲- انعکاس اخبار صحیح ۳- انعکاس عوامل مختلف حقوقی و قضایی منجر به جرم ۴- اصلاح و بهبود برنامه‌های نمایشی ۵- افشاء جرائم ملی (روزنامه مأوی، ۱۳۸۳).

بررسی‌های به‌عمل‌آمده در کشورهای صنعتی نشان داده است که میزان جرائم خشونت‌آمیز در ایالات متحده بسیار بیشتر از دیگر جوامع صنعتی می‌باشد که عمده محققین و کارشناسان علوم اجتماعی در میان دلایل این پدیده وسایل ارتباط جمعی را دخیل می‌دانند. پخش صحنه‌های خشونت‌های جنسی و نمایش سلاح در زمانی که تعداد زیادی از مردم مشغول تماشای تلویزیون هستند از دلایل اصلی شرایط فعلی می‌باشند (روزنام، ۱۳۸۱ : ۵۱). یکی از مأموریت‌های مهم پلیس پیشگیری از وقوع جرم است که رسانه‌های ارتباط جمعی نقش بسیار مهمی در این خصوص می‌توانند ایفا کنند. همان‌طور که قبلاً نیز گفته شد رویکرد نوین پیشگیری از وقوع جرم ایجاب می‌کند که از تمام ظرفیت‌های مدنی برای جلب مشارکت عموم مردم در پیشگیری از جرم استفاده نمود. حال سؤال این است که رسانه‌های گروهی و وسایل ارتباط جمعی چگونه می‌توانند با پلیس در زمینه پیشگیری از وقوع جرم همکاری نمایند.

برابر نظر محققین در ایالات متحده آمریکا یکی از دلایل مهم افزایش میزان جرائم خشونت‌آمیز در آن کشور رسانه‌های ارتباط جمعی آن‌ها می‌باشند که پخش برنامه‌های خشونت‌آمیز و تحریک‌آمیز و

۹۲ فصلنامه امنیت ملی، سال هفتم، شماره بیست و چهارم، تابستان ۱۳۹۶ —————
نمایش سلاح و مهمات از طریق تلویزیون در زمان‌های پرمخاطب از جمله دلایل مهم این جرائم در جامعه آمریکا می‌باشند (روزنام، ۱۳۸۱: ۵۱).

بی‌تردید نمی‌توان از تأثیر مثبت و منفی وسایل ارتباط جمعی در دنیای کنونی در جوامع غافل ماند بلکه می‌بایست تمهیداتی اندیشید که از توان بالقوه وسایل ارتباط جمعی در زمینه پیشگیری از وقوع جرم استفاده نمود.

تعامل پلیس و رسانه‌های ارتباط جمعی در زمینه‌های پیشگیری از وقوع جرم می‌تواند به راهبرد مؤثر در زمینه افزایش امنیت اجتماعی و ایجاد احساس امنیت در جامعه و همچنین پیشگیری پلیسی دست یابد در این بخش به برخی از مهم‌ترین راهبردهای این تعامل سازنده می‌پردازیم؟

مبحث چهارم: نقش رسانه‌ها در احساس امنیت:

در مورد تأثیرات رسانه‌ها بر احساس امنیت به نظر می‌رسد میزان تأثیر نمایش دادن خشونت و همچنین ارتباطاتی که قادرند با توجیه خشونت ارزش‌ها مخاطبان را تغییر داده یا تقویت نمایند، حائز بیشترین اهمیت می‌باشند. در درون هر یک از این طبقه‌بندی‌های وسیع، انواع بسیار متفاوتی از خشونت و شیوه‌های متفاوت و بی‌شماری وجود دارد که خشونت می‌تواند بر طبق آن‌ها ارائه و تصویر گردد. اموری از قبیل شیوه به تصویر درآمدن حوادث خشونت‌بار، قالب ارزشی، وجود یا فقدان جنبه‌های زیبایی و میزان واقع‌گرایی و... می‌توانند تفاوت‌های بسیار زیادی را در واکنش‌های مخاطبان در برابر به تصویر کشیدن اقدامات خشونت‌بار ایجاد نمایند.

خلاصه مطلب این‌که در وهله نخست باید گفت که عملکرد رسانه‌های جمعی منشأ احساس امنیت یا ناامنی بسیاری از کسانی است که با آن در ارتباط هستند. منشأ این امر هر چه می‌خواهد باشد، نمایش خون‌های دلمه شده‌ای که در صحنه دستگاه‌های تلویزیون جدید به نحو بسیار واضحی قابل دیدن است یا انعکاس تمایلات اجتماعی مختلف به ویژه هنگامی که این گونه برنامه‌ها ناراحتی و اضطراب را موجب می‌گردند. طبیعی است که شهروندان آن‌ها را علت ایجاد خشونت تلقی نمایند. کما اینکه سرزنش آورنده اخبار بد پدیده‌ای مکرر است. شکسپیر در این مورد گفته است: «آورنده اخبار ناخوشایند چیزی جز از دست دادن منصب خود به دست نمی‌آورد.»

دلیل دوم اینکه، احساسات عمومی وجود خشونت در رسانه‌ها را بیش از داده‌های علوم اجتماعی محکوم می‌کند. به تصویر کشیدن و تأکید بر خشونت می‌تواند باعث فرآیندهای حساسیت‌زدایی و تفسیر «ارزش‌ها شهروندان و همچنین موجب تساهل نسبت به خشونت شود که

♦ الگوی تعامل پلیس و رسانه‌های ارتباط جمعی در پیشگیری از وقوع جرم و نقش آن در احساس امنیت..... ♦ ۹۳
خود ممکن است با دیگر شرایط اجتماعی در جامعه به تعامل پرداخته و موجب کاهش احساس امنیت گردد.

ویژگی‌های رویکرد تعاملی نیروی انتظامی ج.ا.ا در پیشگیری از جرم

نظام جمهوری اسلامی ایران با تکیه بر این که اصلاح و درمان بهتر از کیفر و پیشگیری بهتر از درمان است با وضع قانون‌هایی بر پیشگیری از جرم توجه بیشتری نموده است و جایگاه خاصی در وضع قوانین برای آن در نظر گرفته است. که به برخی از مهم‌ترین این قوانین اشاره می‌کنیم:

۱- قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران دولت را موظف نموده که برای رسیدن به اهداف والای انسانی و اسلامی از رسانه‌های گروهی به صورت مطلوبی استفاده کند. در بند ۲ اصل ۳ قانون اساسی اشاره شده است، «بالا بردن سطح آگاهی‌های عمومی در همه زمینه‌ها، استفاده صحیح از مطبوعات و رسانه‌های گروهی و وسایل دیگر».

۲- ماده ۴۴ «قانون خط‌مشی، اصول و برنامه‌های سازمان صداوسیما جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۷ شهریور ۱۳۶۱» هم یکی از رسالت‌های صداوسیما را «آموزش حقوق عمومی جهت آشنایی مردم با حقوق فردی و اجتماعی، قانون اساسی و قوانین مدنی و جزای کشور» اعلام نموده است.

۳- قوه قضاییه مطابق بند ۵ اصل ۱۵۶ قانون اساسی به اقدام مناسب برای پیشگیری از وقوع جرم و اصلاح مجرمین موظف شده است.

همسو با سیاست‌های ایجابی سازمان صداوسیما و نیز مطبوعات و سایر رسانه‌ها باید از این ظرفیت‌های قانونی استفاده بهینه کرد، به ویژه با عنایت به اصل ۱۷۵ قانون اساسی که مقرر می‌دارد شورای مرکب از نمایندگان رئیس‌جمهور و رئیس قوه قضائیه و مجلس شورای اسلامی (هر کدام دو نفر) وظیفه نظارت بر این سازمان را خواهد داشت.

۴- **نیروی انتظامی:** پلیس در کشورهای گوناگون وابسته به سازمان‌ها و وزارتخانه‌هایی مانند وزارت کشور، دادگستری و شهرداری و... است. اما پلیس ایران تحت عنوان نیروی انتظامی، سازمانی است مسلح، تحت تابعیت فرماندهی کل قوا (مدظله‌العالی) و از طرفی دیگر وابسته به وزارت کشور و طبق قانون استخدامی کشوری، در زمره نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران به شمار می‌آید. در بند ۸ ماده ۴ قانون نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۲۷ تیرماه سال ۱۳۸۹ آمده است:

انجام وظایفی که بر طبق قانون به‌عنوان ضابط قوه قضاییه بر عهده نیروی انتظامی محول است از قبیل:

۱- مبارزه با مواد مخدر ۲- مبارزه با قاچاق کالا ۳- مبارزه با منکرات فساد ۴- پیشگیری از وقوع جرم ۵- کشف جرائم ۶- بازرسی و تحقیق ۷- حفظ آثار و دلایل جرم ۸- دستگیری متهمان و مجرمان و جلوگیری از فرار و پنهان شدن آن‌ها ۹- اجرا و ابلاغ احکام قضایی. که مطابق ردیف ۴ بند ۸ این قانون پیشگیری از وقوع جرم جز وظایف پلیس ذکر شده است. مجموعه قوانین فوق تأکید بر پیشگیری اجرایی در جامعه دارد که کلیه دستگاه‌ها و نهادهای مرتبط بانظم و امنیت اعم از پلیسی و غیر پلیسی در جامعه موظف به تلاش و به‌کارگیری توان خود جهت پیشگیری از جرم شده‌اند که زمینه تعامل مناسب پلیس با این دستگاه‌ها از جمله رسانه‌های ارتباط جمعی که موضوع بحث ما است برقرار می‌باشد. در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، پلیس به‌عنوان مهم‌ترین مرجع قانونی کشور برای پیشگیری از جرم در فصل یازدهم و اصل ۱۵۶ تصریح شده است:

پلیس در نقش ضابط قضایی عهده‌دار پیشگیری انتظامی است و در چارچوب قانون عمل می‌کند اما وظیفه پلیس در بحث پیشگیری محدود به این سطح نمی‌شود بلکه بر اساس بند ۱۸ از ماده ۴ قانون ناجا، پلیس همگام با سایر سازمان‌ها و در تعامل جدی با آن‌ها زمینه‌های اقدامات فرهنگی را در جهت کاهش جرائم فراهم می‌کند که یکی از مهم‌ترین این اقدامات، اقدامات از طریق رسانه‌های جمعی است

روش تحقیق: روش تحقیق موردی - زمینه‌ای با رویکرد همبستگی است. در این تحقیق برای جمع‌آوری اطلاعات از روش‌های اسنادی از ابزار فیش‌برداری به‌صورت توصیفی، و برای جمع‌آوری اطلاعات از روش پیمایشی با استفاده از ابزارهای پرسشنامه و کارت مصاحبه با خبرگان استفاده شده است.

جامعه آماری و حجم نمونه: در این تحقیق نمونه‌گیری به‌صورت احتمالی صورت پذیرفته است. جامعه آماری ۳۰۰ نفر حجم نمونه از طریق فرمول کوکران برابر ۱۸۳ نفر مشخص و پرسشنامه بین آن‌ها توزیع گردید و سپس اطلاعات مندرج در پرسشنامه‌های جمع‌آوری شده برابا ابزار مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت و گویه‌های مربوط به مقیاس‌های سنجش متغیرهای مطلع شده در سال‌ها به شرح ذیل استخراج شد. ضمناً جامعه آماری تحقیق روسای کلاترهای تهران بزرگ و کارکنان پلیس پیشگیری و اساتید دانشگاه علوم انتظامی و اساتید علوم ارتباطات دانشگاه علامه

طباطبایی می‌باشند که بر اساس جدول مربوطه تعیین و پرسشنامه بین آنان توزیع گردید.

ابزار تحلیل داده‌ها: برای تجزیه و تحلیل داده‌های این تحقیق و تعیین مؤلفه‌ها و شاخص‌های که از طریق پرسش‌نامه به دست می‌آیند، با توجه به جامعه آماری، ابتدا با بهره‌گیری از شاخص‌های آمار توصیفی نظیر میانگین، نمودار و جداول توزیع فراوانی به توصیف ویژگی‌های جامعه آماری و داده‌های مربوط به ابعاد، مؤلفه‌ها و شاخص‌ها پرداخته شد. در این آزمون ابتدا از تحلیل کواریانس رگرسیون برای بررسی وجود رابطه خطی بین متغیرهای مستقل و وابسته، و ضریب همبستگی چندگانه برای بیان درصد اطمینان و هم‌چنین از طریق نرم‌افزار^۱ SPSS بهره گرفتیم.

روایی ابزار سنجش: در این پژوهش به منظور اطمینان از روایی ابزار سنجش و گردآوری اطلاعات، با بهره‌گیری از داده‌های ادبیات تحقیق و مصاحبه با جامعه خبرگی جهت جمع‌آوری اطلاعات مرتبط با موضوع پژوهش نموده است. بنابراین به جهت همین مشاوره‌ها در تعداد و محتوای سؤالات پرسش‌نامه نیز تغییرات و اصلاحات نسبتاً زیادی اعمال شده است. بنابراین با توجه به موارد فوق می‌توان از روایی بالای ابزار سنجش و گردآوری اطلاعات این پژوهش به‌ویژه روایی بالای پرسش‌نامه آن نیز اطمینان حاصل نمود.

پایایی ابزار سنجش: در این تحقیق به منظور سنجش اعتبار، دقت و اعتمادپذیری پرسش‌نامه‌ها به طوری که از خاصیت تکرارپذیری و سنجش نتایج یکسان برخوردار باشد، پس از وارد کردن داده‌ها، با استفاده از نرم‌افزار SPSS ضریب پایایی (آلفای کرونباخ) محاسبه و مقدار آن ۰/۹۵۶ معلوم گردید. معمولاً آلفای کمتر از ۰/۶ پایایی ضعیف، ۰/۶ تا ۰/۸ قابل قبول و بالاتر از ۰/۸ نشان‌دهنده پایایی بالا می‌باشد. بدیهی است که هر چه این عدد به یک نزدیک‌تر باشد بهتر است.

در این تحقیق همان‌طور که مشاهده شد با ضریب آلفای کرونباخ ۰/۹۵۶، می‌توان نتیجه گرفت که ابزار سنجش و پرسش‌نامه در این تحقیق از اعتبار و پایایی بسیار بالایی برخوردار می‌باشد.

۳۵ شاخص به این متغیر اختصاص داده شد و نتایج نشان می‌دهند که در مجموع ۹/۳۸ درصد افراد نمونه آماری معتقدند شاخص‌های تعیین‌شده در حد خیلی کم، ۲۸/۸۷ در حد کم، ۳۳/۷ درصد در

---

۱. نرم افزار آماری و مخفف کلمه **Sciences Statistical Package for the Social** به معنی "بسته آماری برای علوم اجتماعی"

۹۶ فصلنامه امنیت ملی، سال هفتم، شماره بیست و چهارم، تابستان ۱۳۹۶ —————
 حد زیاد و ۲۱/۲۵ درصد در حد خیلی زیاد بر پیشگیری از وقوع جرم تأثیر دارند. تنها ۶/۸ درصد در این زمینه گفته‌اند تأثیری ندارد.

جدول شماره ۱ - شاخص‌های متغیر مستقل (تعامل پلیس و رسانه‌های ارتباط جمعی)

مؤلفه	عنوان	توضیح
اول	اطلاع‌رسانی و افزایش آگاهی‌های عمومی	۱۲ شاخص به این مؤلفه اختصاص داده شده است و نتایج نشان می‌دهد که: در مجموع ۱/۳۲ درصد افراد نمونه آماری معتقدند خیلی کم و ۱۲/۶۹ درصد در حد کم، ۴۸/۳۵ در حد زیاد و ۳۷/۱ درصد در حد خیلی زیاد اطلاع‌رسانی و افزایش آگاهی‌های عمومی تأثیر دارد و تنها ۰/۵۶ درصد نیز گفته‌اند تأثیر ندارد.
دوم	برنامه‌سازی	۱۵ شاخص به این مؤلفه اختصاص داده شده و نتایج نشان می‌دهند. در مجموع ۰/۳ درصد افراد نمونه آماری معتقدند شاخص‌های تعیین شده این متغیر در حد خیلی کم، ۶/۲۱ درصد در حد کم، ۴۱/۶ درصد در حد زیاد و ۴۱/۶ درصد در حد خیلی زیاد برنامه‌سازی تأثیر دارد.
سوم	افزایش مشارکت عمومی	۱۳ شاخص به این مؤلفه اختصاص داده شده است و نتایج نشان می‌دهند که در مجموع ۰/۹ درصد افراد نمونه آماری معتقدند شاخص‌های تعیین شده در حد خیلی کم، ۹/۸ درصد در حد کم، ۴۴/۶۸ درصد در حد زیاد و ۴۴/۲۵ درصد در حد خیلی زیاد در افزایش مشارکت عمومی مردم تأثیر دارند. تنها ۳/۱ درصد در این زمینه گفته‌اند تأثیری ندارد.
چهارم	شناساندن جرائم و مجازات‌های آن	۱۵ شاخص به این مؤلفه اختصاص داده شده و نتایج نشان می‌دهند. در مجموع ۰/۳ درصد افراد نمونه آماری معتقدند شاخص‌های تعیین شده این متغیر در حد خیلی کم، ۵/۱۱ درصد در حد کم، ۴۰/۶ درصد در حد زیاد، ۴۳/۸ درصد در حد خیلی زیاد در شناساندن جرائم و مجازات‌های آن به مردم تأثیر دارند. تنها ۰/۱ درصد در این زمینه گفته‌اند تأثیری ندارند.
متغیر واسط	دشواری ساختن ارتکاب جرم	۱۲ شاخص به این مؤلفه اختصاص داده شده و نتایج نشان می‌دهند: در مجموع ۰/۹۵ درصد افراد نمونه آماری معتقدند شاخص‌های تعیین شده در حد خیلی کم، ۶/۱۹ درصد در حد کم، ۴۱/۴۱ درصد در حد زیاد و ۵۱/۰۸ درصد در حد خیلی زیاد در رضایتمندی از عملکرد پلیس تأثیر دارند و تنها ۰/۳۷ درصد در این زمینه گفته‌اند که تأثیری ندارد.

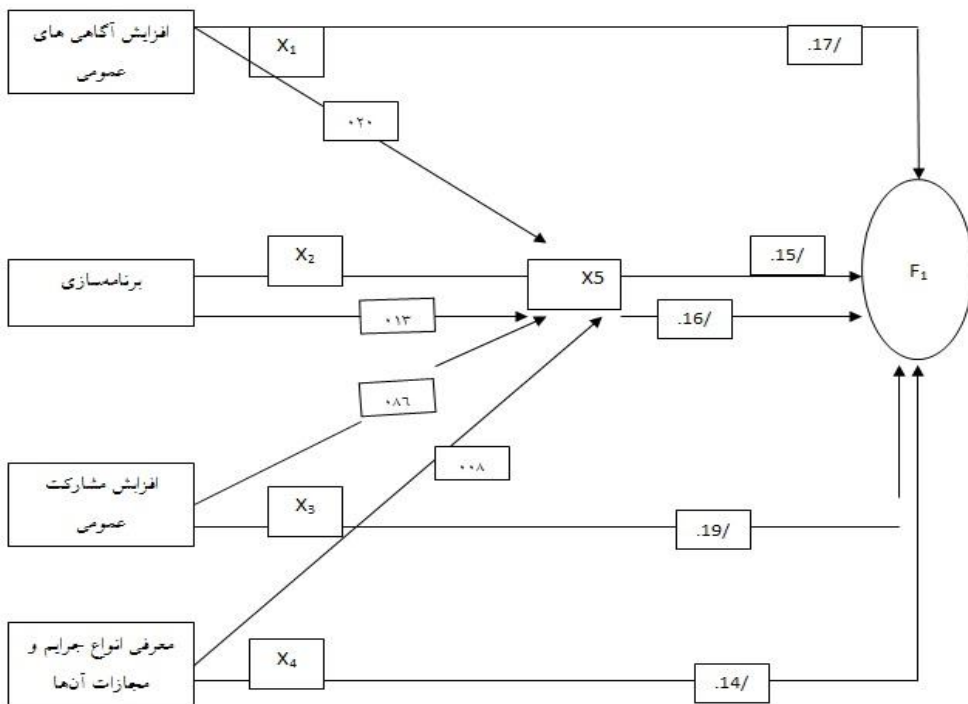

♦ الگوی تعامل پلیس و رسانه‌های ارتباط جمعی در پیشگیری از وقوع جرم و نقش آن در احساس امنیت..... ♦ ۹۷

جدول شماره ۲ - شاخص‌های متغیر وابسته (پیشگیری از وقوع جرم)

فرضیه	عنوان	توضیح
اول	بررسی رابطه بین تعامل پلیس و رسانه با رویکرد اطلاع‌رسانی و افزایش آگاهی‌های عمومی	<p>نتایج نشان می‌دهند که ضریب همبستگی بین اطلاع‌رسانی و افزایش آگاهی‌های عمومی (به‌عنوان یکی از راه‌های تعامل پلیس و رسانه) با پیشگیری از وقوع جرم برابر ۰/۴۱۸ است و ۱۷/۵ درصد از واریانس متغیر پیشگیری از وقوع جرم را تبیین می‌کند. بر اساس جدول تحلیل واریانس اطلاع‌رسانی و افزایش آگاهی‌های عمومی در تبیین متغیر پیشگیری از وقوع جرم معنی‌دار است. این جدول نمایانگر این نکته است که بین اطلاع‌رسانی و افزایش آگاهی‌های عمومی در جامعه (به‌عنوان یکی از راه‌های تعامل پلیس و رسانه) و پیشگیری از وقوع جرم همبستگی معنی‌داری وجود دارد و از روی نمرات اطلاع‌رسانی و افزایش آگاهی‌های عمومی می‌توان میزان پیشگیری از وقوع جرم را پیش‌بینی نمود. معادله رگرسیون حاصل از این مطالعه به شرح ذیل است:</p> $Y = a + b1x1 = 26/269 + 1/181x1$
دوم	بررسی رابطه بین تعامل پلیس و رسانه در پیشگیری از وقوع جرم با رویکرد برنامه‌سازی	<p>نتایج نشان می‌دهند که ضریب همبستگی بین برنامه‌سازی (به‌عنوان یکی از راه‌های تعامل پلیس و رسانه) با پیشگیری از وقوع جرم برابر ۰/۳۸۷ است و این نقش ۱۵/۵ درصد از واریانس متغیر پیشگیری از وقوع جرم را تبیین می‌کند. همچنین بر اساس جدول تحلیل واریانس برنامه‌سازی در تبیین متغیر پیشگیری از وقوع جرم معنی‌دار است. بین برنامه‌سازی (به‌عنوان یکی از راه‌های تعامل پلیس و رسانه) با پیشگیری از وقوع جرم همبستگی معنی‌داری وجود دارد. معادله رگرسیون حاصل از این مطالعه به شرح ذیل است:</p> $Y = a + b1x1 = 1/0.6x1 + 174/784$
سوم	بررسی رابطه بین تعامل پلیس و رسانه در پیشگیری از وقوع جرم با رویکرد افزایش مشارکت عمومی	<p>نتایج نشان می‌دهند که ضریب همبستگی بین افزایش مشارکت عمومی مردم (به‌عنوان یکی از راه‌های تعامل پلیس و رسانه) با پیشگیری از وقوع جرم برابر ۰/۴۴۰ بوده و این نقش ۱۹/۴ درصد از واریانس متغیر پیشگیری از وقوع جرم را تبیین می‌کند. بر اساس جدول تحلیل واریانس افزایش مشارکت عمومی مردم در تبیین متغیر پیشگیری از وقوع جرم معنی‌دار است. لذا بین افزایش مشارکت عمومی (به‌عنوان یکی از راه‌های تعامل پلیس و رسانه) با پیشگیری از جرم همبستگی وجود دارد</p> <p>معادله رگرسیون حاصل از این مطالعه به شرح ذیل است</p> $Y = a + b1x1 = 29/736 + 1/996x1$
چهارم	بررسی رابطه بین تعامل پلیس و رسانه در پیشگیری از وقوع جرم با رویکرد معرفی انواع جرائم و مجازات‌ها	<p>نتایج نشان می‌دهند که ضریب همبستگی بین معرفی انواع جرائم و مجازات‌ها (به‌عنوان یکی از راه‌های تعامل پلیس و رسانه) با پیشگیری از وقوع جرم برابر ۰/۳۷۴ بوده و ۱۴/۲ درصد از واریانس متغیر پیشگیری از وقوع جرم را تبیین می‌کند. لذا این متغیر در تبیین متغیر امنیت اجتماعی معنادار است. معادله رگرسیون حاصل از این مطالعه به شرح ذیل است.</p> $Y = a + b1x1 = 1832/0 + 877/47x1$

پنجم	بررسی رابطه بین تعامل پلیس و رسانه در پیشگیری از وقوع جرم با رویکرد دشوار ساختن ارتکاب جرم	نتایج نشان می‌دهند که ضریب همبستگی بین دشوار ساختن ارتکاب جرم حاصل از تعامل پلیس و رسانه با پیشگیری از وقوع جرم برابر ۰/۴۱۲ است و ۱۶/۹ درصد از واریانس متغیر پیشگیری از وقوع جرم را تبیین می‌کند. بر اساس تحلیل واریانس دشوار ساختن ارتکاب جرم در تبیین متغیر پیشگیری از وقوع جرم معنی‌دار بوده و بین دشوار ساختن ارتکاب جرم با پیشگیری از وقوع جرم همبستگی معنی‌داری وجود دارد. معادله وگرسیون حاصل از این مطالعه به شرح ذیل است $x1244/1 + 425/37Y = a + b1x1 =$
------	--	--

مدل شماره ۱ - مدل تحلیلی متغیر رسانه بر پیشگیری از وقوع جرم

مدل فوق مدل تحلیل مسیر تأثیر متغیرهای مستقل بر متغیر پیشگیری از وقوع جرم است. در این مدل متغیر دشوار ساختن ارتکاب جرم به‌عنوان متغیر واسطه در نظر گرفته شده و تأثیر متغیرهای

✦ الگوی تعامل پلیس و رسانه‌های ارتباط جمعی در پیشگیری از وقوع جرم و نقش آن در احساس امنیت..... ۹۹۵

مستقل بر پیشگیری از وقوع جرم از طریق متغیر دشوار ساختن و به‌طور غیرمستقیم ترسیم‌شده است. ضرایب مسیر ضرایب استاندارد شده می‌باشند و این مدل (ضرایب بین صفر تا ۱ می‌باشند و هر چه ضریب به یک نزدیک‌تر باشد رابطه بیشتری با متغیر وابسته دارد) همچنان که در مدل متغیر X_4 یعنی افزایش مشارکت عمومی دارای بیشترین رابطه با دشوار ساختن ارتکاب جرم می‌باشد. سپس اطلاع‌رسانی و افزایش آگاهی‌های عمومی بیشترین رابطه را دارد.

توضیح: ضرایب استاندارد اعدادی بین ۰ تا ۱، به هر میزان به صفر نزدیک‌تر باشند، نشانگر رابطه کمتر (نبود رابطه) و به هر میزان به یک نزدیک باشند، نشانگر رابطه بیشتر می‌باشد.

در مدل قبل رابطه متغیرهای مستقل X_1 تا X_4 با پیشگیری از وقوع جرم به‌طور غیرمستقیم و از طریق دشوار ساختن ارتکاب جرم بررسی شده در این قسمت رابطه مستقیم متغیرهای مستقل با پیشگیری نیز در کنار رابطه غیرمستقیم بررسی شده است.

همچنان که مدل نشان می‌دهد ضرایب مسیر X_3 دارای بالاترین ضریب می‌باشد. همچنان که دیده می‌شود افزایش آگاهی عمومی، دشوار ساختن ارتکاب جرم در رتبه‌های بعدی قرار دارند. معادله معنی‌دار ضرایب مسیر نیز نشان می‌دهد که از میان مؤلفه‌های متغیر مستقل، مؤلفه‌های X_4 یعنی آموزش حقوق و شناساندن جرائم و مجازات‌ها رابطه معنی‌داری کمتری با پیشگیری از وقوع جرم نسبت به سایر مؤلفه‌ها دارد.

نتیجه‌گیری: در این مقاله، مؤلفه‌های متغیر مستقل شامل اطلاع‌رسانی و افزایش آگاهی عمومی، برنامه‌سازی، افزایش مشارکت عمومی و معرفی انواع جرائم و مجازات‌های آن از ادبیات نظری و همچنین شاخص‌های متغیر وابسته که مؤلفه‌های نامبرده بر آن تأثیرگذار می‌باشند، استخراج گردید. متغیر واسطه با عنوان دشوار ساختن ارتکاب جرم که متغیرهای مستقل بر آن تأثیر مستقیم داشته و در پیشگیری از وقوع جرم تأثیرگذار می‌باشند نیز شناسایی و مشخص گردید.

در توصیف گویه‌های مربوط به مقیاس‌های سنجش مطرح شده در سؤالات در مجموع می‌توان گفت ۴۸/۳۵ درصد پاسخگویان معتقدند که ۱۷ شاخص تعیین شده برای متغیر مستقل اطلاع‌رسانی و افزایش آگاهی‌های عمومی، در حد خیلی زیاد و ۳۷/۱ درصد از آنان معتقدند که شاخص‌های تعیین شده در حد زیاد، در ساختن متغیر مستقل افزایش آگاهی‌های عمومی تأثیر دارند. فقط ۰/۵۶ درصد از پاسخگویان گویه‌ها را بی‌تأثیر در متغیر عنوان نموده‌اند.

- در بیان و توصیف تأثیر گویه‌های تعیین شده در متغیر مستقل مجازات برنامه‌سازی که ۱۵ گویه

۱۰۰ فصلنامه امنیت ملی، سال هفتم، شماره بیست و چهارم، تابستان ۱۳۹۶ —————*
را شامل می‌شود یک درصد از پاسخ‌گویان گویه‌ها را در ساختن متغیر بی‌تأثیر، ۴۱/۶ تأثیر را زیاد و ۴۱/۶ تأثیر را خیلی زیاد عنوان نموده‌اند.

- در توصیف میزان تأثیر گویه‌های تعیین‌شده در متغیر مستقل افزایش مشارکت عمومی سازمان‌ها و... ۰/۳۱ درصد از پاسخ‌گویان گویه‌ها را بی‌تأثیر در ساخت متغیر، ۴۴/۲۵ درصد تأثیر را خیلی زیاد و ۴۴/۶۸ درصد تأثیر را در حد زیاد برای ساختن متغیر فوق مؤثر دانسته‌اند.

- در توصیف میزان تأثیر گویه‌های تعیین‌شده در ساختن متغیر مستقل آموزش حقوق و شناساندن جرائم و مجازات آن‌ها به مردم در مجموع ۰/۱۰ درصد از پاسخ‌گویان گویه‌های ۱۵ گونه را در ساخت متغیر بی‌تأثیر در عین حال ۴۰/۶ درصد آنان تأثیر را در حد زیاد و ۴۳/۸ درصد تأثیر را در حد خیلی زیاد عنوان نموده‌اند.

- همچنین در توصیف میزان تأثیر گویه‌ها در ساخت متغیر واسط دشوار ساختن ارتکاب جرم در مجموع ۰/۳۷ درصد از پاسخ‌گویان گویه‌ها را بی‌تأثیر، ۴۱/۴۱ درصد تأثیر گویه‌ها را در حد زیاد و ۵۱/۰۸ درصد تأثیر گویه‌ها را در حد خیلی زیاد عنوان نموده‌اند.

- در توصیف میزان تأثیر گویه‌های مرتبط با متغیر وابسته (پیشگیری از وقوع جرم) که ۳۵ گویه را شامل می‌شود، می‌توان گفت ۶/۸ درصد از پاسخ‌گویان تأثیر گویه‌ها در ساخت متغیر را بی‌تأثیر، ۳۳/۷ درصد پاسخ‌گویان تأثیر گویه‌ها را زیاد و ۲۱/۲۵ درصد از پاسخ‌گویان میزان تأثیر را خیلی زیاد بر پیشگیری از وقوع جرم عنوان نموده‌اند.

پیشنهاد‌های اجرایی

به دلیل تعدد شاخص‌ها در هر متغیر، پیشنهادها مطابق با مهم‌ترین شاخص‌هایی که از مدل استخراج گردیده به شرح ذیل ارائه می‌گردد:

مهم‌ترین شاخص در مؤلفه افزایش آگاهی‌های عمومی

شاخص: اطلاع‌رسانی از طریق رسانه‌های ارتباط جمعی در خصوص پیشگیری از جرم

- نسبت به معرفی سازمان‌های پلیس غیررسمی از جمله پلیس‌های محله، پارکبان‌ها و نحوه استفاده از امکانات و تجهیزات مناسب جهت پیشگیری از وقوع جرم اطلاع‌رسانی شود.

- مجرمان سابقه‌دار شناسایی و با هماهنگی مراجع قضایی به مردم معرفی شوند.

- شگردهای مختلف ارتکاب جرائم مختلف اتفاق افتاده جهت هوشیاری مردم اطلاع‌رسانی شود.

- محل‌های استقرار کلانتری و پاسگاه‌های پلیس جهت بهره‌مندی بیشتر و آسان‌تر از خدمات آن‌ها

♦ الگوی تعامل پلیس و رسانه‌های ارتباط جمعی در پیشگیری از وقوع جرم و نقش آن در احساس امنیت..... ♦ ۱۰۱

به مردم اطلاع‌رسانی شود.

- نحوه مراقبت از خود و اموالشان به مردم آموزش داده شود.

- مهم‌ترین شاخص در مؤلفه برنامه‌سازی

شاخص: ساخت برنامه‌های جذاب پلیس شنیداری و تصویری

۱- تهیه فیلم‌های سینمایی پلیس در رابطه با مأموریت‌های دشوار پلیس و داستان آموزنده که ضمن پر نمودن اوقات فراغت بتواند به افزایش هوشیاری و آگاهی مردم کمک کند.

۲- تهیه فیلم‌های مستند واقعی در رابطه با سرگذشت مجرمان و عبرت‌آموزی

۳- تهیه آگهی‌های جذاب میان برنامه‌ای با استفاده از تکنیک‌های تبلیغاتی نظیر شخصیت‌سازی، جلوه‌های ویژه و استفاده از نرم‌افزارهای رایانه‌ای پیام و هشدارهای پلیس را به مردم نشان دهند.

۴- استفاده از بازی‌های رایانه‌ای جذاب و پر محتوی که ضمن آموزش راه‌های پیشگیری از جرائم مختلف افراد را به صورت مجازی در فضای ارتکاب جرائم مختلف قرار داده و حتی به صورت عملی می‌تواند تمرین پیشگیری از جرم باشد.

مهم‌ترین شاخص در جلب مشارکت مردمی

شاخص: عملکرد پلیس با رویکرد جامعه‌محوری با استفاده از مشارکت مردم در زمینه پیشگیری از وقوع جرم که در رابطه با آن پیشنهادهایی ارائه می‌گردد.

۱- تشویق نقدی: به افرادی که با پلیس تماس می‌گیرند و در زمینه پیشگیری از جرم اطلاعاتی به پلیس می‌دهند پاداش‌های نقدی در نظر گرفته می‌شود.

۲- برنامه‌هایی با جذابیت خاص برای اقشار مختلف جامعه نظیر نوجوانان و جوانان ساخته شود و از طریق رسانه‌های ارتباط جمعی پخش گردد. در این برنامه‌ها افرادی که مشارکت زیادی در همکاری با پلیس دارند به‌عنوان پلیس افتخاری معرفی و به آن‌ها جوایز ارزنده اهدا گردد.

۳- به منظور جلب اعتماد عمومی و مشارکت مردم، پلیس در مدارس و دانشگاه‌ها و مراکز فرهنگی و عمومی حضور یافته و از نزدیک با مشکلات مردم در زمینه‌های جرم و پیشگیری از جرم آشنا شود و این برنامه‌ها از طریق رسانه‌های مختلف بازتاب داده شود و به نحوی که تمهیدات لازم نیز از طریق رسانه‌ها برای مشارکت بیشتر مردم ارائه گردد.

مهم‌ترین شاخص در آموزش حقوق و شناساندن جرایم و مجازات آن‌ها به مردم

شاخص: همکاری پلیس و رسانه‌های ارتباط جمعی در راستای آشنا نمودن مردم با سیستم قضایی

۱۰۲ فصلنامه امنیت ملی، سال هفتم، شماره بیست و چهارم، تابستان ۱۳۹۶ ←
و حقوق کشور

- ۱- آموزش قوانین و مقررات قضایی کشور در زمینه جرائم و مجازات‌های آن‌ها از طریق رسانه‌ها
- ۲- ترویج فرهنگ احترام به قانون با استفاده از رسانه‌های ارتباط جمعی
- ۳- اطلاع‌رسانی مناسب از طریق رسانه‌ها در راستای آگاهی مردم از حقوق شهروندی خود
- ۴- تهیه بروشورهای مناسب به منظور آگاهی مردم از چگونگی پیگیری شکایات خود

مهمترین شاخص در دشوار ساختن ارتکاب جرم

شاخص: ارتقای کیفیت عملکرد پیشگیرانه پلیس با استفاده از رسانه‌های ارتباط جمعی

۱- توسعه خدمات اقتصادی و شرکت‌های حفاظتی مراقبتی در راستای پیشگیری از جرم با استفاده از بخش خصوصی

۲- ارائه خدمات امنیتی، انتظامی، ترافیکی، رفاهی، و مشاوره‌ای از طریق متخصصان مربوطه با استفاده از خیر و اطلاعات مردمی برای بزه‌دیدگان بالقوه

۳- کنترل نظارت بر وسایل، آلات و ابزارهایی که استفاده از آن‌ها بدون مجوز جرم محسوب می‌گردد با استفاده از تعامل پلیس و رسانه‌های ارتباط جمعی

نقش یافته‌های تحقیق در احساس امنیت:

بر اساس نتایج این تحقیق رابطه‌ای مستقیم و قابل توجهی میان الگوی تعامل پلیس رسانه‌ها و احساس امنیت در جامعه وجود دارد. یکی از دلایل این امر تأثیر رسانه‌ها بر عامل بسیار مهم افکار عمومی است که امروزه بدون جلب رضایت آن، امکان تأمین امنیت برای پلیس کاری بسیار دشوار و یا ناممکن است. بر اساس نتایج این تحقیق شاخص‌های به‌دست‌آمده در الگوی تعامل پلیس و رسانه‌های جمعی نظیر اطلاع‌رسانی از طریق رسانه‌های ارتباط جمعی در خصوص پیشگیری از جرم و عملکرد پلیس با رویکرد جامعه‌محوری با استفاده از مشارکت مردم در زمینه پیشگیری و ارتقای کیفیت عملکرد پیشگیرانه پلیس با استفاده از رسانه‌های ارتباط جمعی در برقراری نظم و امنیت عمومی و مقابله با بزه‌کاران و اخلال‌گران نظم و امنیت عمومی جامعه را می‌توان از مواردی دانست نقش مهمی در افزایش احساس امنیت در جامعه دارد.

از سوی دیگر تضعیف هریک از این شاخص‌ها نظیر ترویج و اشاعه بی‌بندوباری و انعکاس مثبت الگوهای خشونت در رسانه‌ها، عدم همکاری با پلیس در برقراری نظم و ترویج فرهنگ بی‌اعتنائی به توصیه‌های پلیس، تولید برنامه‌های ضدتبلیغ پلیس و همچنین اطلاع‌رسانی نادرست در خصوص

✦ الگوی تعامل پلیس و رسانه‌های ارتباط جمعی در پیشگیری از وقوع جرم و نقش آن در احساس امنیت.....♦ ۱۰۳

جرم و جنایت، معضلات اجتماعی و زیر سؤال بردن ارزش‌های حیاتی یک جامعه و افشای اسرار طبقه‌بندی‌شده نیز ممکن است از تأثیرات تضعیفی نظم و امنیت و به تبع آن کاهش احساس امنیت در جامعه می‌باشد.

منابع و مأخذ:

منابع فارسی:

- بیات، بهرام و شرافتی پور، جعفر و عبدی، نرگس (۱۳۸۷) پیشگیری از جرم، تهران: انتشارات معاونت اجتماعی ناجا
- بختیاری، مهدی (۱۳۹۰) بررسی رابطه بین مصرف رسانه‌های ارتباط جمعی و دین‌مداری، نشریه دین و رسانه، شماره 4
- تن، الکسیس (۱۳۸۸) نظریه‌ها و پژوهش‌های ارتباط جمعی ترجمه نعیم بدیعی، تهران: همشهری.
- دفلور، ملوین و دنیس، اورت (۱۳۹۰) شناخت ارتباط جمعی، ترجمه سیروس مرادی
- روزن‌بام، دنیس، پ (۱۳۹۰) پیشگیری از جرم، ترجمه حمیدرضا حبیبی، معاونت آموزش ناجا.
- رجبی پور، محمود (۱۳۸۳) درآمدی بر پیشگیری مقتدرانه پلیس از جرم، فصلنامه دانش انتظامی، سال ششم، شماره دوم.
- سورین، ورنر و جیمز، تانکارد (۱۳۸۱) نظریه‌های ارتباطات، مترجم علیرضا دهقان، دانشگاه تهران.
- شاکری، ابوالحسنی (۱۳۸۲) قوه قضاییه و پیشگیری از وقوع جرم، مجموعه مقاله همایش علمی- کاربردی پیشگیری از جرم
- عبدی، توحید (۱۳۸۳) تبیین رویکرد جامعه‌محوری پلیس، نشریه دانش انتظامی، شماره ۲۳.
- عمید، فرهنگ، فرهنگ لغات فارسی عمید، تهران.
- کریستیانی، ترز و جورج، ریکی (۱۳۷۴) روانشناسی مشاوره، ترجمه رضا فلاحی و محسن حاجیلو، انتشارات رشد، چاپ اول.
- کی‌نیا، مهدی (۱۳۷۳) مبانی جرم‌شناسی، تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- گیدنز، آنتونی (۱۳۷۹) جامعه‌شناسی ترجمه منوچهر صبوری، تهران: نشر نی

♦ الگوی تعامل پلیس و رسانه‌های ارتباط جمعی در پیشگیری از وقوع جرم و نقش آن در احساس امنیت..... ♦ ۱۰۵

- گسن، ریموند (۱۳۷۰) **جرم‌شناسی کاربردی**، ترجمه کی نیا، تهران.
- گل محمد خامنه، علی (۱۳۸۷) **پیشگیری از جرم**، دانشگاه علوم انتظامی.
- میلر، لیندا اس و هس، کارن.ام (۱۳۸۳) **پلیس در اجتماع ج ۲**، ترجمه عباس فرد قاسمی، دانشگاه علوم انتظامی.
- گلدوزیان، ایرج، ۱۳۸۸، **"حقوق جزای عمومی ایران"**، نشر قانون، تهران
- ویندال، سون و همکاران (۱۳۷۶) **کاربرد نظریه‌های ارتباطات**، ترجمه علیرضا دهقان، تهران: انتشارات مرکز تحقیقات و مطالعات رسانه .
- هس، کارن.ام و میل، لیندا.اس (۱۳۸۲) **پلیس در اجتماع ج ۱**، ترجمه کلهر، رضا، دانشگاه علوم انتظامی .
- هیوز، گوردون (۱۳۸۰) **پیشگیری از جرم**، مترجمان علیرضا کلدی، محمدتقی جغتایی، انتشارات سازمان بهزیستی.

منابع انگلیسی

- Franklin and Gordon , Grim is not the problem: Lethal Violence in America, New York, Oxford University Press, ۱۹۹۷, Chap. "On mass media Effects" pp.124-137and 237-247
- Adam Kuper and Jessica kuper ;1999; web: iranamiraca.com
- Cayrel, Roland, *essmedias presse ecrite, radio, television*, 1991, Paris.
- Newman,D (1972)*defensible space: people and design in the violent city* London: archirectural press

